

Magdalena El Ghamari

Instytut Kryminologii i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu
ORCID: 0000-0001-5798-7545
e-mail: m.el-ghamari@akademia.mil.pl

Wojna w Gazie jako kryzys strukturalny – od destrukcji do delegitymizacji?

Streszczenie

Konflikt w Strefie Gazy w latach 2023–2025 doprowadził do bezprecedensowej destrukcji i załamania życia społecznego, które eksperci ONZ i Banku Światowego porównują do cofnięcia regionu o blisko siedem dekad. Ponad połowa zabudowy mieszkalnej i infrastruktury krytycznej została zniszczona, a koszt odbudowy szacuje się na ponad 50 mld dolarów, z czego znaczna część musiałaby zostać wydatkowana natychmiast, żeby przywrócić podstawowe funkcje egzystencjalne. Na poziomie militarnym Izrael realizuje strategię okupacyjną wymagającą stałej obecności wojsk i rozbudowy zaplecza logistycznego, podczas gdy Hamas dzięki zdecentralizowanemu dowodzeniu i rozbudowanej sieci tuneli adaptuje się do warunków wojny partyzanckiej, co sprawia, że konflikt przyjął długotrwały i asymetryczny charakter. Jednocześnie sytuacja humanitarna osiągnęła punkt krytyczny – ponad 80% mieszkańców Gazy pozostaje w stanie skrajnego braku bezpieczeństwa żywnościowego, a system pomocy załamał się, co dodatkowo obnażyło bezzasadność narracji o rzekomych kradzieżach żywności przez Hamas. Kryzys ma również wymiar polityczny – rosnące protesty społeczne w Izraelu podważają strategię rządu, a doniesienia o planach przesiedleń Palestyńczyków do krajów afrykańskich budzą międzynarodowe oskarżenia o próby legitymizacji praktyk zbliżonych do czystek etnicznych. W konsekwencji Gaza jawi się nie jako konflikt doraźny, lecz jako strukturalny kryzys, którego przezwyciężenie wymaga nowej, realistycznej wizji politycznej i rozwojowej wspartej determinacją społeczności międzynarodowej.

Słowa kluczowe:

Strefa Gazy, Hamas, Izrael, konflikt asymetryczny, wojna miejska, kryzys humanitarny, prawo międzynarodowe, rywalizacja geopolityczna, bezpieczeństwo na Bliskim Wschodzie

Wstęp

Konflikt w Strefie Gazy w latach 2023–2025 stał się jednym z najbardziej dramatycznych przykładów współczesnych kryzysów o charakterze strukturalnym łączących wymiary: militarny, humanitarny i polityczny. Wydarzenia ostatnich miesięcy unaocznili nie tylko dramatyczną skalę zniszczeń oraz regres rozwojowy, lecz także kryzys międzynarodowych mechanizmów dyplomatycznych i pomocowych. Analizy Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNDP¹, UNCTAD²), Banku Światowego³ i UNOSAT⁴ pokazują, że Gaza cofnęła się społeczno-ekonomicznie o blisko siedem dekad, a potrzeby odbudowy infrastrukturalnej przekraczają 53 mld dolarów. Z perspektywy polityczno-militarnej ofensywa Izraela, koncentrująca się na przejściu kontroli nad Gaza City, prowadzi do eskalacji kosztów okupacyjnych i pogłębiającej się asymetrii w relacjach izraelsko-palestyńskich. Na tym tle narasta kryzys humanitarny, którego symptomami są głód, niedożywienie i brak dostępu do podstawowych usług medycznych. Z danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO⁵) i Integrated Food Security Phase Classification (IPC)⁶ wynika, że kilkaset tysięcy osób pozostaje na granicy katastrofy żywnościowej, a system dystrybucji pomocy – po jego częściowej prywatyzacji – uległ poważnemu załamaniu. Kontrowersje budzi także pojawianie się koncepcji przesiedleń Palestyńczyków do państw afrykańskich, interpretowanych przez wielu obserwatorów jako naruszenie prawa międzynarodowego i potencjalna praktyka czystki etnicznej⁷.

1 *War and Development: The Gaza Regression Index*, New York 2025, s. 2–9.

2 *The Gaza Economy Collapse: Mid-2024 Assessment*, Geneva 2024, s. 7–18.

3 *Gaza Damage and Needs Assessment*, Washington 2025, s. 3–14.

4 *Satellite Analysis of Destruction in Gaza*, Geneva 2025, s. 4–11.

5 *Health Situation Report – Gaza*, Geneva 2025, s. 6–12.

6 *Gaza Strip: Acute Food Insecurity Analysis, 2024–2025*, Rome 2025, s. 5–16.

7 R. Malley, *The Middle East after Gaza: Diplomacy in an Age of Conflict*, „Foreign Affairs” 2025, nr 5, s. 22–37.

Warto zauważyć, że obecny kryzys wykracza poza wymiar lokalny i stanowi przykład większych procesów geopolitycznych. Z jednej strony pokazuje on ograniczoną skuteczność dotychczasowych mechanizmów mediacyjnych (Katar, Egipt, Stany Zjednoczone), z drugiej, obnaża strukturalny konsensus izraelskiej opinii publicznej, który w coraz większym stopniu akceptuje utrzymanie długotrwałej okupacji, marginalizację Palestyńczyków oraz odrzucenie idei rozwiązania dwupaństwowego. Te elementy pozwalają traktować Strefę Gazy nie tylko jako studium przypadku regionalnego kryzysu, lecz także jako test przyszłości prawa humanitarnego, międzynarodowych standardów odpowiedzialności oraz globalnych mechanizmów reagowania na katastrofy humanitarne i konflikty asymetryczne.

Skala zniszczeń i koszty odbudowy

Analiza obecnej sytuacji w Strefie Gazy unaocznia skalę destrukcji o charakterze bezprecedensowym, która znacząco przewyższa dotychczasowe konflikty zbrojne w regionie. Raport UNOSAT z maja 2025 roku pokazuje, że ponad 55% zabudowy mieszkalnej oraz infrastruktury krytycznej w Gaza City i w centralnych częściach Strefy zostało całkowicie zniszczonych bądź poważnie uszkodzonych. Zniszczenia objęły nie tylko sektor mieszkaniowy, ale również szpitale, szkoły, elektrownie, stacje dystrybucji energii, sieci wodno-kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków. Szczególnie alarmujący jest stan infrastruktury sanitarnej. Zniszczenie wodociągów sprawiło, że ponad 80% ludności utraciło dostęp do bezpiecznej wody pitnej, co w kontekście przeciążonego systemu ochrony zdrowia radykalnie zwiększa ryzyko wybuchu epidemii chorób zakaźnych⁸.

Z kolei kompleksowa ocena strat i potrzeb przeprowadzona w lutym 2025 roku przez Bank Światowy we współpracy z Komisją Europejską i agendami ONZ (Damage and Needs Assessment) oszacowała koszt odbudowy Gazy na około 53 mld dolarów. Z tej kwoty niemal 20 mld musiałyby zostać wydatkowane w ciągu pierwszych 3 lat, żeby było możliwe przywrócenie podstawowych warunków egzystencji. Etap ten miałby charakter kryzysowo-stabilizacyjny i koncentrowałby się na odbudowie głównych sektorów: ochrony

8 *Gaza Strip Damage Assessment*, May 2025, <https://unosat.org/products/2910> [dostęp: 18.08.2025].

zdrowia, energetyki oraz infrastruktury transportowej. Dopiero w dalszej kolejności byłoby możliwe przejście do działań rekonstrukcyjnych o charakterze systemowym obejmujących odbudowę gospodarki i tworzenie warunków do trwałego rozwoju społeczno-ekonomicznego⁹.

Raport Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) akcentuje dramatyczne cofnięcie się Gazy w wymiarze społecznym i gospodarczym – wskaźniki rozwojowe zostały zredukowane do poziomu sprzed niemal siedmiu dekad, tj. odpowiadającego połowie lat 50. XX wieku¹⁰. Oznacza to *de facto* anulowanie postępów ostatnich dziesięcioleci w edukacji, ochronie zdrowia czy dostępu do technologii cyfrowych. Jeszcze bardziej dramatyczne są dane przedstawione przez Konferencję Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD). Wynika z nich, że gospodarka Strefy uległa niemal całkowitemu załamaniu. W IV kwartale 2023 roku produkt krajowy brutto spadł o 81% w stosunku do roku poprzedniego, a do połowy 2024 roku wielkość gospodarki skurczyła się do mniej niż jednej szóstej poziomu z 2022 roku¹¹. Tak głębokie straty dowodzą, że Gaza stoi nie tylko przed kryzysem humanitarnym, lecz także przed strukturalną zapaścią społeczno-ekonomiczną, której przezwyciężenie będzie wymagać długofalowej, wielowymiarowej strategii odbudowy, integrującej aspekty polityczne, instytucjonalne i finansowe.

Strukturalne cofnięcie rozwoju społecznego i ekonomicznego

Zjawisko cofnięcia się wskaźników rozwojowych w Strefie Gazy nie jest zjawiskiem, które można wyjaśnić wyłącznie intensywnością ostatnich działań zbrojnych – ma ono charakter strukturalny i długofalowy, osadzony w realiach wieloletniej blokady gospodarczej, izolacji politycznej i chronicznych deficytów infrastrukturalnych. Oznacza to, że wojna lat 2023–2025 nie tyle

9 *Gaza Rapid Damage and Needs Assessment*, February 2025, <https://www.worldbank.org/en/country/westbankandgaza/publication/gaza-dna-2025> [dostęp: 18.08.2025].

10 *Annual Human Development Report for the Occupied Palestinian Territory 2024*, <https://www.undp.org/arab-states/publications/annual-human-development-report-occupied-palestinian-territory-2024> [dostęp: 18.08.2025].

11 *Report on the Economic Costs of the Israeli Occupation for the Palestinian People 2024*, https://unctad.org/system/files/official-document/tdb71_d3_en.pdf [dostęp: 18.08.2025].

stworzyła nowe problemy¹², ile doprowadziła do gwałtownego pogłębienia już istniejących słabości systemowych.

Cofnięcie wskaźników społeczno-gospodarczych należy wobec tego rozpatrywać nie tylko jako efekt fizycznego zniszczenia zabudowy mieszkalnej i infrastruktury krytycznej, lecz także jako rezultat długotrwałego procesu erozji społecznej i ekonomicznej. Strefa Gazy przez ponad 15 lat funkcjonowała w warunkach blokady gospodarczej nałożonej przez Izrael i Egipt, co oznaczało ograniczony dostęp do rynków zewnętrznych, surowców oraz możliwości eksportowych. Brak swobody mobilności ludności i towarów sprawiał, że gospodarka w coraz większym stopniu bazowała na pomocy międzynarodowej, a lokalne przedsiębiorstwa traciły zdolność do konkutowania i rozwijania się. Już przed ostatnią wojną bezrobocie było alarmujące – wśród osób młodych sięgało 50–60%¹³, co generowało poczucie beznadziei i sprzyjało migracji bądź podatności na radykalizację. Dostęp do usług zdrowotnych pozostawał skrajnie ograniczony nie tylko ze względu na deficyt nowoczesnych technologii i leków, lecz także na chroniczne braki kadrowe i brak możliwości szkoleń specjalistycznych poza enklawą. Równie istotnym czynnikiem była energetyczna zależność Gazy od zewnętrznych dostaw paliw i energii elektrycznej – każdorazowe ograniczenie ich przepływu skutkowało paraliżem szpitali, oczyszczalni ścieków czy sieci wodociągowych. Obecna eskalacja zbrojna doprowadziła do całkowitego załamania tych resztkowych struktur: fabryki i warsztaty przemysłowe zostały zniszczone, sektor rolniczy utracił zdolność do produkcji na własne potrzeby, a setki tysięcy osób pozbawionych pracy stanęło wobec perspektywy długotrwałej zależności od pomocy humanitarnej.

Podobne mechanizmy degradacji społeczno-gospodarczej obserwowano w innych regionach objętych chronicznymi sankcjami lub blokadami. W Iraku w latach 90. sankcje ONZ, nałożone po wojnie w Zatoce Perskiej, doprowadziły do dramatycznego pogorszenia jakości życia – wskaźniki śmiertelności dzieci i niedożywienia gwałtownie wzrosły, a system ochrony zdrowia praktycznie się załamał mimo istnienia stosunkowo rozwiniętej infrastruktury

12 *Annual Human Development Report for the Occupied Palestinian...*

13 *Report on UNCTAD assistance to the Palestinian people: Developments in the economy of the Occupied Palestinian Territory*, Geneva 2023, s. 7–10.

sprzed konfliktu. Syria po 2011 roku, objęta sankcjami międzynarodowymi i równocześnie uwikłana w wyniszczającą wojnę domową, doświadczyła podobnego regresu – inflacja i brak dostępu do leków spowodowały zapaść społeczną, której skutki będą odczuwalne przez dekady. Gaza, mimo że różni się od obu tych przypadków skalą i kontekstem politycznym, jawi się jako skrajny przykład długofalowej degradacji – miejsce, gdzie nakładają się elementy blokady gospodarczej, chronicznego kryzysu politycznego oraz destrukcji wojennej. W tym sensie stanowi nie tylko lokalny problem humanitarny, lecz także modelowy przypadek pokazujący jak wieloletnie nakładanie się blokad i sankcji może zepchnąć społeczeństwo w głęboki regres cywilizacyjny, z którego powrót do normalności staje się nieporównywalnie trudniejszy niż w warunkach krótkotrwałego kryzysu.

Na poziomie społecznym kryzys dotknął najbardziej newralgicznych grup, tj.: dzieci, młodzieży i kobiet. Według danych WHO wskaźniki niedożywienia ostrego i przewlekłego u dzieci poniżej 5 roku życia osiągnęły poziomy alarmowe, porównywalne z sytuacją obserwowaną w Somalii podczas klęsk głodu w latach 2011–2012¹⁴. Równocześnie kryzys edukacyjny pogłębia to, że ponad 70% placówek oświatowych w Gazie zostało uszkodzonych lub całkowicie zniszczonych, co oznacza praktyczny paraliż systemu edukacji. Brak dostępu do szkoły nie tylko ogranicza szanse rozwojowe młodego pokolenia, lecz także zwiększa ryzyko dalszej radykalizacji i wykorzystania dzieci przez ugrupowania zbrojne¹⁵.

Sytuacja zdrowotna jest również dramatyczna. Zniszczenie szpitali oraz niedobory leków i sprzętu medycznego sprawiają, że wskaźniki śmiertelności z przyczyn możliwych do uniknięcia, takich, jak: powikłania porodowe, choroby przewlekłe, infekcje, wzrosły wielokrotnie. To cofnięcie w sferze zdrowia publicznego odpowiada warunkom z lat 50. XX wieku, kiedy dostęp do nowoczesnej medycyny był minimalny. W tym kontekście cofnięcie rozwoju o blisko siedem dekad nie jest jedynie statystyczną figurą, lecz realnym doświadczeniem społeczeństwa palestyńskiego, które zostało zmuszone do życia w warunkach porównywalnych z połową XX wieku.

14 *Occupied Palestinian Territory: Health Cluster Situation Report, Gaza*, Geneva 2024, s. 4–6.

15 *Education under Fire: Impact of the Gaza Conflict on Students and Schools*, Jerusalem 2024, s. 2–5.

Uważam, że porównanie skali zniszczeń i perspektyw odbudowy Gazy z innymi przypadkami w regionie Bliskiego Wschodu pozwala lepiej uchwycić złożoność wyzwań stojących przed społecznością międzynarodową. Irak po 2003 roku mimo olbrzymiego wsparcia finansowego ze strony Stanów Zjednoczonych Ameryki i społeczności międzynarodowej nie zdołał skutecznie odbudować podstawowych sektorów gospodarki. Korupcja, brak bezpieczeństwa i słabość instytucji sprawiły, że nawet ponad 60 mld dolarów wydanych na infrastrukturę energetyczną i wodno-kanalizacyjną przyniosło rezultaty ograniczone i fragmentaryczne¹⁶. Syria, gdzie wojna domowa od 2011 roku zniszczyła majątek o wartości szacowanej na ponad 400 mld dolarów, pokazuje, że bez politycznego rozwiązania konfliktu odbudowa jest praktycznie niemożliwa, a materialne straty są nierozzerwalnie związane z rozpadem więzi społecznych i masową emigracją ludności¹⁷. Z kolei przykład Libanu, a zwłaszcza odbudowy Bejrutu po wojnie w 2006 roku¹⁸, potwierdza, że międzynarodowa mobilizacja środków może przynieść szybkie i widoczne efekty, pod warunkiem zachowania minimalnej stabilności instytucjonalnej, choć i tam proces był nierównomierny i wybiórczy¹⁹. Gaza różni się od wszystkich tych przypadków, ponieważ nie dysponuje suwerennym państwem zdolnym do koordynacji działań rekonstrukcyjnych, a jej status prawny i polityczny pozostaje nieustannie przedmiotem sporów. W konsekwencji można przyjąć, że nawet po zaangażowaniu ogromnych środków finansowych odbudowa Gazy nie powiedzie się bez równoczesnego stworzenia trwałych uregulowań politycznych i instytucjonalnych. W przeciwnym razie grozi jej powtórzenie scenariusza irackiego lub syryjskiego, gdzie gigantyczne inwestycje nie przełożyły się na stabilizację ani na poprawę życia ludności. Skala zniszczeń w Strefie Gazy oraz wynikające z niej koszty odbudowy stanowią jeden z najpoważniejszych wyzwań współczesnej polityki międzynarodowej. Dane UNOSAT, Banku Światowego, UNDP i UNCTAD jednoznacznie wskazują na

16 *Reconstructing Iraq: Challenges and Lessons from Post-2003 State-Building*, Brussels 2019, s. 15–18.

17 *Syria at War: Eight Years On*, Beirut 2019, s. 7–10.

18 S. Makdisi, *The Lessons of Lebanon's Reconstruction: Aid, Development, and International Involvement*, „The Middle East Journal” 2008, nr 1, s. 29–33.

19 *The Toll of War: The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria*, Washington 2017, s. 12–16.

bezprecedensową degradację infrastrukturalną, gospodarczą i społeczną, która cofnęła rozwój regionu o blisko siedem dekad. Porównania z Irakiem, Syrią i Libanem pokazują, że bez stabilnych podstaw politycznych i instytucjonalnych nawet największe środki finansowe nie zagwarantują skutecznej odbudowy. Gaza wymaga zatem nie tylko programu rekonstrukcji materialnej, lecz także spójnej wizji politycznej i międzynarodowego konsensusu, które mogłyby stworzyć warunki trwałego pokoju i rozwoju.

Dynamika operacyjna w mieście Gaza

Obecna dynamika militarna w mieście Gaza ujawnia długofalowy charakter konfliktu asymetrycznego, w którym Siły Obronne Izraela (IDF) wchodzi w fazę manewrowo-okupacyjną, a Hamas skutecznie dostosowuje się do realiów wojny partyzanckiej. Zatwierdzony przez gabinet bezpieczeństwa Izraela plan operacyjny opiera się na ofensywie lądowej mającej na celu zajęcie strategicznych dzielnic Zeitun, Sabra i Shejaia. Jednakże nie chodzi wyłącznie o przejęcie terytorium, ale o trwałe jego utrzymanie, co wymaga obecności stałych garnizonów, rozbudowy sieci logistycznej oraz zdolności do neutralizacji działań partyzanckich²⁰. Gaza City, o wyjątkowo gęstej zabudowie, rozwiniętej infrastrukturze podziemnej i silnym nasyceniu ludnością cywilną, staje się dla IDF środowiskiem operacyjnym, które zgodnie z teorią MOUT (Military Operations in Urban Terrain)²¹ strukturalnie faworyzuje siły nieregularne.

Hamas jako podmiot niepaństwowy wykształcił model działania, który łączy elementy klasycznej partyzantki miejskiej, doświadczeń Hezbollahu z południowego Libanu oraz adaptacji do współczesnych technologii. Jego zdolności bojowe obejmują trzy zasadnicze komponenty:

- 1) taktykę asymetryczną – Hamas powszechnie stosuje improwizowane ładunki wybuchowe (IED) zarówno w formie min pułapek, jak i ładunków ukrytych w infrastrukturze cywilnej. Uzupełniają je zasadzki

20 M. Milshtein, *The Gaza Strip as an Arena of Asymmetric Conflict: IDF Strategy and Hamas Adaptation*, „Middle East Policy” 2024, nr 3, s. 14–19.

21 D.E. Johnson, *Military Operations in Urban Terrain: The Evolution of MOUT Doctrine and Practice*, Santa Monica 2019, s. 22–31.

- prorowadzone przez małe komórki bojowe (2–6 bojowników), snajperów wykorzystujących wieżowce i ruiny oraz zmasowane ostrzały moździerzowe. Takie działania wymuszają na IDF utrzymywanie dużych rezerw do ochrony zaplecza logistycznego i linii zaopatrzenia;
- 2) wykorzystanie infrastruktury podziemnej – podstawową przewagą Hamasu pozostaje rozbudowana sieć tuneli, tzw. metro Gazy, szacowana przez źródła izraelskie na ponad 400 km długości. Sieć ta umożliwia rotację bojowników, składowanie broni, prowadzenie działań snajperskich i raketowych oraz nagłe ataki na tyły oddziałów izraelskich. Tunelowa infrastruktura Hamasu czyni z Gazy unikatowy przykład konfliktu²², w którym przestrzeń podziemna staje się pełnoprawnym teatrem działań militarnych²³;
  - 3) struktura organizacyjna i elastyczność dowodzenia – Hamas nie jest luźną siecią, lecz zhierarchizowaną strukturą quasi-państwową mającą skrzydło polityczne, administracyjne i militarne. Skrzydło zbrojne, Brygady Izz ad-Din al-Kassam, liczy – według szacunków izraelskich i amerykańskich – od 25 do 40 tys. bojowników, z czego ok. 10–15 tys. uznaje się za dobrze wyszkolonych i wyposażonych. Cechą charakterystyczną jest decentralizacja taktyczna – małe komórki bojowe operują z dużą autonomią, z jednoczesnym zachowaniem spójnej strategii erozyjnej²⁴.

Warto zauważyć, że Hamas, wzorem Hezbollahu, integruje działania militarne z propagandą i wojną informacyjną. Każdy atak snajperski, zasadzka czy udane użycie IED jest natychmiast dokumentowane i rozpowszechniane w kanałach medialnych, co podważa narrację Izraela o „pełnym oczyszczeniu” kolejnych sektorów miasta. Hamas wykorzystuje również drony komercyjne zarówno do obserwacji, jak i do przenoszenia ładunków wybuchowych,

22 A. Harel, *Hamas' 'Metro' Poses Greater Challenge to Israel Than Rocket Fire*, <https://www.haaretz.com/israel-news/2021-05-14/ty-article/.premium/hamas-metro-poses-greater-challenge-to-israel-than-rocket-fire/0000017f-e2b2-d0f7-a9ff-f6b-73d9e0000> [dostęp: 18.08.2025].

23 M. Knights, *The Gaza Tunnel Network and the Evolution of Hamas' Military Doctrine*, „CTC Sentinel” 2015, nr 8, s. 1–6.

24 *Hamas: Background and Issues for Congress*, Washington 2021, s. 7–9.

co wpisuje się w powszechny trend „militaryzacji technologii cywilnych” obserwowany w konfliktach XXI wieku (Ukraina, Syria, Irak).

Analiza z punktu widzenia teorii działań asymetrycznych wskazuje, że Hamas realizuje strategię erozyjną, celem bowiem nie jest konwencjonalne zwycięstwo, lecz długotrwałe wyniszczenie przeciwnika poprzez straty materialne, ofiary wśród żołnierzy i presję polityczną. Izrael mimo przewagi technologicznej (systemy precyzyjnego rażenia, rozpoznanie satelitarne, drony bojowe) jest zmuszony do prowadzenia działań w środowisku zurbanizowanym, które neutralizuje wiele z tych przewag. Każda próba stabilizacji zdobytych dzielnic wymaga utrzymywania garnizonów i konwojów logistycznych, narażonych na ataki, co zwiększa koszty długoterminowe operacji.

Z perspektywy porównawczej można zauważyć wyraźne analogie do sytuacji w Bagdadzie po 2003 roku²⁵, w Aleppo w latach 2012–2016²⁶ czy w Bejrucie w 1982 roku²⁷. W każdym z tych przypadków siły konwencjonalne napotkały na granice własnych możliwości, gdy przeciwnik wykorzystywał środowisko zurbanizowane i cieszył się minimalnym poparciem społecznym. Gaza, pozbawiona własnych struktur państwowych i znajdująca się pod blokadą, wzmacnia dodatkowo dynamikę asymetryczną: każda eskalacja przemocy przeciwko ludności cywilnej zwiększa poparcie dla Hamasu i delegitymizuje działania Izraela na arenie międzynarodowej.

Podsumowując, obecna dynamika w mieście Gaza pokazuje, że Hamas nie jest wyłącznie organizacją terrorystyczną, lecz hybrydowym podmiotem łączącym funkcje militarne, administracyjne i propagandowe. Wymusza to na IDF prowadzenie długotrwałych operacji okupacyjnych o wysokich kosztach, obciążonych ryzykiem operacyjnym i politycznym. Konflikt ten stanowi współczesny przykład laboratorium wojny asymetrycznej, w którym skuteczność nie wynika z przewagi sprzętowej, lecz z odporności organizacyjnej, adaptacji taktycznej i zdolności do mobilizacji zasobów w warunkach skrajnego kryzysu.

25 A. Hashim, *Insurgency and Counter-Insurgency in Iraq*, Ithaca–London 2006, s. 210–237.

26 C. Phillips, *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*, New Haven–London 2016, s. 174–200

27 W. Harris, *Faces of Lebanon: Sects, Wars, and Global Extensions*, Princeton 1997, s. 215–230.

Sytuacja humanitarna

Aktualna sytuacja humanitarna w Strefie Gazy charakteryzuje się bezprecedensową skalą kryzysu, w którym czynniki materialne, zdrowotne i polityczne splatają się w jeden dramatyczny obraz społecznego załamania. Według danych Integrated Food Security Phase Classification (IPC) z połowy 2025 roku ponad 80% mieszkańców Gazy znajduje się w stanie tzw. katastrofального braku bezpieczeństwa żywnościowego, a blisko 500 tys. osób stoi na granicy śmierci głodowej²⁸. Dane te korespondują z raportami Światowej Organizacji Zdrowia, które dokumentują gwałtowny wzrost zachorowań na choroby zakaźne, w tym ostre biegunki, infekcje dróg oddechowych i wirusowe zapalenia wątroby, wynikających z braku dostępu do czystej wody, przeludnienia w schroniskach i przeciążenia systemu opieki zdrowotnej. Ministerstwo Zdrowia w Gazie potwierdza, że od czerwca do sierpnia 2025 roku odnotowano kilkadziesiąt przypadków śmierci dzieci spowodowanych niedożywieniem, a także ponad 1100 ofiar śmiertelnych wśród cywilów próbujących zdobyć żywność i leki wokół punktów dystrybucji pomocy²⁹.

Kryzys ten został dodatkowo spotęgowany przez zasadniczą zmianę systemu dystrybucji pomocy. Do wiosny 2025 roku odpowiedzialność za ten proces spoczywała na agendach ONZ, takich jak UNRWA czy WFP, które choć borykały się z wieloma ograniczeniami, utrzymywały względnie przejrzysty i przewidywalny mechanizm redystrybucji. W maju 2025 roku system ten został zastąpiony przez prywatne przedsięwzięcie – Gaza Humanitarian Foundation (GHF)³⁰ – kierowane przez byłego agenta CIA i zabezpieczone przez amerykańskich kontraktorów wojskowych. Decyzja ta, wprowadzona pod naciskiem części środowisk politycznych, radykalnie zmieniła logikę dostaw: liczba punktów dystrybucyjnych została zredukowana do kilku silnie chronionych lokalizacji dostępnych wyłącznie w określonych godzinach i dla ograniczonej liczby osób. W praktyce wywołało to powtarzające się sceny chaosu, w których cywile ginęli w wyniku ostrzałów, paniki i prób szturmowania konwojów. Gaza Humanitarian Foundation, działając na zasadzie kontraktowej,

28 *Gaza Strip: Acute Food Insecurity Situation*, <https://www.ipcinfo.org/> [dostęp: 18.08.2025].

29 *Situation Report on Civilian Casualties and Malnutrition*, Gaza 2025.

30 *Annual Humanitarian Report 2025*, Gaza 2025.

kładzie nacisk na bezpieczeństwo operacyjne i ochronę własnych zasobów, a nie na maksymalizację dostępu ludności do podstawowych dóbr. Taka prywatyzacja pomocy humanitarnej doprowadziła do sytuacji, w której wsparcie – z definicji neutralne i bezwarunkowe – stało się elementem zarządzanym w kategoriach ryzyka, zysku i kosztu operacyjnego.

Nie mniej istotny jest wymiar polityczny. Przez wiele miesięcy izraelska narracja utrzymywała, że Hamas systematycznie przejmuje i zawłaszcza pomoc humanitarną dostarczaną przez ONZ. Ustalenia dziennika „The Washington Post”³¹, a także wypowiedzi przedstawicieli izraelskiej armii wskazują, że nigdy nie znaleziono dowodów na istnienie zorganizowanego procederu kradzieży pomocy przez Hamas. Oznacza to, że wielokrotnie powtarzany argument, którym uzasadniano ograniczanie dostaw żywności i leków do Gazy, nie znajduje potwierdzenia w faktach. Co więcej, w południowych sektorach Strefy Hamas dzięki swojej lokalnej obecności i strukturze pełni rolę pośrednika w redystrybucji części dostaw. Paradoks polega na tym, że dla wielu mieszkańców kanały kontrolowane przez Hamas są bardziej przewidywalne i mniej narażone na chaos niż te koordynowane przez GHF. Oznacza to, że każda forma dystrybucji pomocy ma nie tylko wymiar humanitarny, lecz także polityczny – w oczach społeczności lokalnej wzmacnia lub osłabia legitymizację określonych podmiotów.

W tym kontekście Gaza staje się laboratorium nowych form instrumentalizacji pomocy humanitarnej. Po pierwsze, pomoc przestała być neutralna, stała się narzędziem walki politycznej, którego dystrybucja przesądza o hierarchii władzy w lokalnych społecznościach. Po drugie, dystrybucja została sprywatyzowana, jej funkcjonowanie opiera się na logice kontraktowej, co rodzi pytania o przyszłość międzynarodowych standardów humanitarnych w warunkach konfliktów asymetrycznych. Po trzecie, pomoc została spolaryzowana – jej kanały stały się linią sporu między Izraelem, społecznością międzynarodową, Hamasem i nowymi podmiotami prywatnymi, co osłabia zaufanie społeczne i zwiększa ryzyko przemocy wokół punktów dystrybucyjnych.

Wnioski płynące z tej sytuacji w Strefie Gazy są niezwykle alarmujące. Kryzys humanitarny w Gazie nie jest już wyłącznie konsekwencją zniszczeń

31 *Israel has not proven Hamas steals aid in Gaza*, <https://www.washingtonpost.com/world/2024/02/12/israel-gaza-aid-hamas/> [dostęp: 18.08.2025].

wojennych czy blokady, lecz stał się wynikiem świadomej gry politycznej wokół pomocy. W efekcie neutralność – fundament prawa humanitarnego – została poważnie podważona. Społeczność międzynarodowa, zwłaszcza Unia Europejska, Kanada i Wielka Brytania, coraz wyraźniej krytykują izraelską politykę ograniczania dostaw, wskazując, że prowadzi ona do zbiorowej odpowiedzialności i łamania prawa humanitarnego. Jednakże bez przywrócenia instytucjonalnych i przejrzystych mechanizmów dystrybucji – opartych na ONZ i wyspecjalizowanych agencjach humanitarnych – Gaza pozostanie miejscem, w którym pomoc humanitarna jest narzędziem kontroli, a nie wsparcia.

Perspektywa polityczna

Analiza perspektywy politycznej konfliktu w Strefie Gazy obrazuje rosnące napięcia wewnętrzne w Izraelu, które w istotny sposób oddziałują na kształt strategii rządu i na możliwości osiągnięcia porozumienia w sprawie rozejmu. Jednym z głównych czynników determinujących dynamikę polityczną jest kwestia izraelskich zakładników przetrzymywanych przez Hamas. Od początku ofensywy stała się ona centralnym elementem debaty publicznej wywierającym presję na gabinet Benjamina Netanjahu. Z jednej strony część społeczeństwa domaga się kontynuowania działań militarnych aż do całkowitej eliminacji Hamasu, nawet kosztem życia zakładników. Z drugiej, narasta silny nurt opinii publicznej, który postuluje zawarcie rozejmu i priorytetowe traktowanie negocjacji w sprawie uwolnienia porwanych. Brak jednoznacznej strategii w tym zakresie powoduje, że rząd balansuje między stanowiskiem twardym, podtrzymywanym przez frakcje skrajnie prawicowe, a oczekiwaniami umiarkowanych grup społecznych i rodzin zakładników.

Narastające protesty wewnętrzne, które od wiosny 2025 roku przybierają na sile w Tel Awiwie, Jerozolimie i Hajfie, stały się jednym z najbardziej widocznych przejawów kryzysu politycznego³². Demonstracje, w których

32 *Mass Protests Sweep Tel Aviv, Jerusalem and Haifa Amid Gaza War and Hostage Crisis*, <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-05-12/ty-article/.premium/mass-protests-sweep-tel-aviv-jerusalem-and-haifa/0000018f-7c0a-d7f8-a9ff-ff6fa6e70000> [dostęp: 18.08.2025].

uczestniczą dziesiątki tysięcy obywateli³³, łączą postulaty zakończenia wojny, uwolnienia zakładników oraz dymisji rządu oskarżanego o nieudolność i instrumentalizację konfliktu dla utrzymania się przy władzy³⁴. Protesty te wpisują się w szerszy kontekst kryzysu legitymizacji rządu Netanjahu, który już wcześniej zmagał się z falą niezadowolenia społecznego w związku z próbą reformy sądownictwa i oskarżeniami korupcyjnymi. W tym sensie wojna w Gazie stała się katalizatorem istniejących już podziałów, pogłębiając polaryzację izraelskiego społeczeństwa.

Znaczenie opinii publicznej dla izraelskiej polityki bezpieczeństwa jest nie do przecenienia, ponieważ system polityczny Izraela charakteryzuje się stosunkowo dużą wrażliwością na presję oddolną. Sondaże opinii publicznej wskazują na rosnące zmęczenie wojną i spadek poparcia dla koncepcji „totalnej eliminacji Hamasu”, co w coraz większym stopniu oddziałuje na debatę parlamentarną i strategię opozycji. Partie centrowe i lewicowe, w tym Jesz Atid i Partia Pracy, wykorzystują niezadowolenie społeczne do budowania narracji, że obecna polityka rządu prowadzi do dalszej izolacji Izraela na arenie międzynarodowej oraz zwiększa ryzyko strategiczne poprzez wydłużanie konfliktu. W rezultacie Netanjahu znajduje się pod jednoczesną presją ze strony frakcji skrajnie prawicowych, domagających się eskalacji działań oraz opozycji i opinii publicznej, które postulują deeskalację i rozejm.

W tym kontekście strategia izraelskiego rządu staje się wewnętrznie sprzeczna. Z jednej strony polityka militarna kontynuuje logikę eskalacji, czego wyrazem są kolejne operacje ofensywne w Gaza City. Z drugiej strony rośnie świadomość, że brak politycznego rozwiązania zarówno w sprawie zakładników, jak i długofalowego statusu Gazy prowadzi do erozji społecznego poparcia i potencjalnie do destabilizacji wewnętrznej. Perspektywa polityczna konfliktu pokazuje Izrael jako państwo rozdarte między koniecznością utrzymania spójności w obliczu zewnętrznego zagrożenia a rosnącą presją wewnętrzną, która coraz bardziej ogranicza pole manewru rządu i zmusza go do rewizji dotychczasowej strategii.

33 *Tens of Thousands Rally Against Netanyahu, Demand Deal to Free Hostages*, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-may-18-2025/> [dostęp: 18.08.2025].

34 *Israel Sees Largest Anti-Government Protests Since Gaza War Began*, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/20/israel-sees-largest-anti-government-protests-since-gaza-war-began> [dostęp: 18.08.2025].

Geopolityczne implikacje i międzynarodowe narracje

Konflikt w Strefie Gazy nie może być postrzegany wyłącznie w kategoriach lokalnych, gdyż jego skutki mają bezpośrednie przełożenie na równowagę geopolityczną w całym regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Reakcje państw sąsiadujących z Gazą – Egiptu, Libanu i Jordanii – ilustrują skalę obaw przed eskalacją kryzysu i jego transgranicznymi konsekwencjami. Egipt, tradycyjnie odgrywający rolę mediatora w konfliktach izraelsko-palestyńskich, od początku wojny prowadzi aktywną dyplomację, jednocześnie stanowczo odrzuca możliwość przesiedlenia palestyńskich uchodźców na Synaj, co uznano za zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego i stabilności społecznej kraju. Jordania, mająca największą diasporę palestyńską, wyraża podobne obawy – władze w Ammanie ostrzegają, że jakiegokolwiek próby masowych przesiedleń oznaczałyby naruszenie równowagi demograficznej i mogłyby wywołać gwałtowne napięcia polityczne. Z kolei Liban, którego system polityczny i społeczny pozostaje chronicznie osłabiony obecnością obozów palestyńskich od 1948 roku, zdecydowanie sprzeciwia się wszelkim planom, które mogłyby zwiększyć liczbę uchodźców i jeszcze bardziej zdestabilizować sytuację wewnętrzną.

Na tym tle szczególne kontrowersje wzbudziły doniesienia medialne o rzekomych rozmowach Izraela z państwami afrykańskimi – Sudanem Południowym³⁵, Etiopią³⁶ i Libią³⁷ – dotyczących potencjalnego przesiedlenia części ludności palestyńskiej. Według Associated Press wstępne konsultacje z władzami Sudanu Południowego miały obejmować możliwość utworzenia tymczasowych obozów finansowanych przez Izrael. Choć rząd w Dżubie stanowczo zaprzeczył tym informacjom, źródła dyplomatyczne sugerują, że podobne koncepcje były rzeczywiście omawiane w kuluarach³⁸. W przypadku Etiopii

35 *South Sudan Denies Talks with Israel on Hosting Palestinian Refugees*, <https://www.middleeasteye.net/news/south-sudan-denies-israel-palestinian-refugees-talks> [dostęp: 18.08.2025].

36 *Israel eyed Ethiopia as potential destination for Gaza Palestinians*, <https://www.middleeasteye.net/news/israel-ethiopia-gaza-palestinians-relocation> [dostęp: 18.08.2025].

37 *US, Libya Deny Reports on Israeli Plan to Transfer Palestinians*, <https://www.timesofisrael.com/us-libya-deny-reports-israel-plan-palestinians> [dostęp: 18.08.2025].

38 *Israel Floated Plan to Relocate Palestinians to South Sudan, Officials Say*, <https://apnews.com/article/israel-palestinians-south-sudan-relocation-2025> [dostęp: 18.08.2025].

brak jest twardych dowodów na oficjalne rozmowy, ale kontekst regionalny, w tym trwający spór o region Al-Fashaga między Etiopią a Sudanem, czyni takie doniesienia szczególnie drażliwymi. Jeszcze większe poruszenie wywołały informacje dotyczące Libii. Portal Axios donosił, że izraelski Mossad miał przedstawiać Amerykanom plan przesiedlenia Palestyńczyków do tego kraju, a minister rolnictwa Awi Dichter publicznie określił Libię jako idealne miejsce ze względu na jej długie wybrzeże i potencjał gospodarczy³⁹. Zarówno władze Stanów Zjednoczonych Ameryki, jak i libijskie źródła zdementowały te doniesienia, ale ich nagłośnienie w mediach spowodowało falę krytyki i oskarżeń o próbę legitymizacji praktyk zbliżonych do czystek etnicznych.

Ewentualne przesiedlenia Palestyńczyków do Afryki niosą ze sobą poważne ryzyko destabilizacji całych obszarów Afryki Północnej i Rogu Afryki. Sudan Południowy, jedno z najmłodszych i najbardziej niestabilnych państw świata, zmagają się z własnymi konfliktami etnicznymi i gospodarczymi. Utworzenie tam nowych obozów uchodźców mogłoby spotęgować napięcia społeczne i stać się zarzewiem przemocy. Podobnie w Libii, gdzie rywalizacja pomiędzy rządem w Trypolisie a siłami gen. Chalify Haftara już teraz blokuje proces polityczny, przyjęcie dodatkowej ludności palestyńskiej zostałoby potraktowane jako ingerencja zewnętrzna i mogłoby wywołać reakcję łańcuchową w regionie. W Etiopii, obciążonej konsekwencjami wojny w Tigraju, kolejne przesiedlenia uchodźców mogłyby doprowadzić do wzrostu napięć etnicznych i nasilenia kryzysu humanitarnego.

W szerszej perspektywie świat arabski i muzułmański wykorzystuje narrację o rzekomych planach przesiedlenia Palestyńczyków jako element mobilizacji politycznej i dyplomatycznej. Arabia Saudyjska, prowadząca ostrożną normalizację stosunków z Izraelem, znalazła się pod silną presją opinii publicznej i własnych elit religijnych, które otwarcie potępiają próby wypędzenia Palestyńczyków jako akt sprzeczny z prawem międzynarodowym i zasadami islamu. Katar, tradycyjny sponsor palestyńskiej pomocy humanitarnej, intensyfikuje działania medialne za pośrednictwem Al Jazeera, prezentując sytuację w Gazie jako przykład zbiorowej kary i „etnicznej czystki”. Turcja z kolei, pod przywództwem Recepta Tayyipa Erdoğan, wykorzystuje kryzys

39 *Mossad Proposed Relocating Palestinians to Libya, U.S. Briefed*, <https://www.axios.com/2025/07/10/israel-mossad-libya-palestinians-relocation> [dostęp: 18.08.2025].

do wzmacniania swojego wizerunku jako obrońcy muzułmanów i jednego z głównych krytyków Izraela na arenie międzynarodowej. Iran, dla którego sprawa palestyńska jest integralnym elementem strategii ideologiczno-geopolitycznej, określa działania Izraela mianem zbrodni ludobójstwa i wzmacnia wsparcie dla Hamasu oraz innych ugrupowań oporu.

Na arenie międzynarodowej dyskurs dotyczący tych planów koncentruje się wokół oskarżeń o próbę przeprowadzenia etnicznych czystek. Organizacje międzynarodowe, w tym Human Rights Watch i Amnesty International, podkreślają, że jakiegokolwiek przesiedlenia wymuszone z terytorium Gazy byłyby sprzeczne z IV konwencją genewską i mogłyby stanowić zbrodnię przeciwko ludzkości. Unia Europejska, Kanada oraz Wielka Brytania wielokrotnie potępiały takie koncepcje, wskazując, że prowadziłyby one nie tylko do nieodwracalnych szkód społecznych, lecz także do destabilizacji całego regionu MENA i Afryki. W narracji globalnej kryzys w Gazie staje się coraz częściej interpretowany nie jako lokalny spór izraelsko-palestyński, lecz jako test wiarygodności systemu prawa międzynarodowego i zdolności wspólnoty międzynarodowej do przeciwdziałania masowym naruszeniom praw człowieka.

Zakończenie

Analiza obecnej dynamiki konfliktu w Strefie Gazy wskazuje jednoznacznie, że mamy do czynienia nie z incydentalnym kryzysem, lecz ze strukturalnym konfliktem o wieloletnim charakterze, którego podłoże tkwi zarówno w nierozwiązanych sporach politycznych, jak i w trwałym załamaniu społecznym, gospodarczym i instytucjonalnym. Skala zniszczeń materialnych, sięgająca według UNOSAT ponad połowy zabudowy mieszkaniowej i infrastrukturalnej, a także dramatyczne cofnięcie wskaźników rozwojowych o kilkadziesiąt lat (UNDP) dowodzą, że Gaza nie jest w stanie funkcjonować bez zewnętrznego wsparcia w perspektywie dekad. Oznacza to, że każdy plan polityczny czy wojskowy musi być analizowany nie tylko z punktu widzenia bieżącej sytuacji, lecz także jego konsekwencji dla stabilności długoterminowej.

Strategia izraelska, polegająca na przejęciu kontroli nad Gazą City i wejściu w fazę okupacyjno-manewrową, niesie ze sobą ogromne koszty i ograniczenia. Z wojskowego punktu widzenia długotrwała obecność sił IDF w gęsto zurbanizowanym i zniszczonym środowisku generuje rosnące ryzyka

logistyczne, wymaga utrzymywania ciągłych linii zaopatrzeniowych oraz wystawia żołnierzy na stałe ataki asymetryczne ze strony Hamasu i innych ugrupowań operujących w strukturze partyzancko-sieciowej. Z politycznego punktu widzenia okupacja grozi dalszą radykalizacją społeczeństwa palestyńskiego, osłabieniem izraelskiej pozycji międzynarodowej oraz narastającą presją wewnętrzną, czego symptomem są masowe protesty w Izraelu domagające się zakończenia wojny i powrotu zakładników. Krótkoterminowe korzyści militarne mogą zatem zostać zniwelowane przez długofalowe koszty polityczne i społeczne.

W tej sytuacji istotne znaczenie zyskuje potrzeba wypracowania nowej, realistycznej wizji polityczno-rozwojowej dla Palestyny. Coraz więcej analiz, m.in. opublikowane w „Foreign Affairs” propozycje działań humanitarnych oraz raport RAND Corporation „A Spatial Vision for Palestine”⁴⁰, wskazuje, że przyszłość regionu nie może być oparta wyłącznie na zarządzaniu kryzysem czy cyklicznych rozejmach, lecz musi uwzględniać długookresową odbudowę społeczno-gospodarczą. Oznacza to inwestycje w infrastrukturę, edukację i gospodarkę, ale także stworzenie politycznych uregulowań, które zapewniłyby Palestyńczykom poczucie sprawczości i perspektywę rozwoju. Bez takiej wizji, łączącej aspekty polityczne, humanitarne i rozwojowe, Strefa Gazy pozostanie areną niekończącej się spirali przemocy i zniszczeń, destabilizującą zarówno region Bliskiego Wschodu, jak i obszary sąsiednie w Afryce Północnej.

Bibliografia

- A Spatial Vision for Palestine*, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA3444-1.html [dostęp: 12.09.2025].
- Annual Human Development Report for the Occupied Palestinian Territory 2024*, <https://www.undp.org/arab-states/publications/annual-human-development-report-occupied-palestinian-territory-2024> [dostęp: 18.08.2025].
- Annual Humanitarian Report 2025, Gaza 2025*.
- Education under Fire: Impact of the Gaza Conflict on Students and Schools*, Jerusalem 2024.
- Gaza Damage and Needs Assessment*, Washington 2025.
- Gaza Rapid Damage and Needs Assessment*, February 2025, <https://www.worldbank.org/en/country/westbankandgaza/publication/gaza-dna-2025> [dostęp: 18.08.2025].

40 *A Spatial Vision for Palestine*, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA3444-1.html [dostęp: 12.09.2025].

- Gaza Strip Damage Assessment*, May 2025, <https://unosat.org/products/2910> [dostęp: 18.08.2025].
- Gaza Strip: Acute Food Insecurity Analysis 2024–2025*, Rome 2025.
- Gaza Strip: Acute Food Insecurity Situation*, <https://www.ipcinfo.org/> [dostęp: 18.08.2025].
- Hamas: Background and Issues for Congress*, Washington 2021.
- Harel A., *Hamas' 'Metro' Poses Greater Challenge to Israel Than Rocket Fire*, <https://www.haaretz.com/israel-news/2021-05-14/ty-article/.premium/hamas-metro-poses-greater-challenge-to-israel-than-rocket-fire/0000017f-e2b2-d0f7-a9ff-f6b73d9e0000> [dostęp: 18.08.2025].
- Harris W., *Faces of Lebanon: Sects, Wars, and Global Extensions*, Princeton 1997.
- Hashim A., *Insurgency and Counter-Insurgency in Iraq*, Ithaca–London 2006.
- Health Situation Report – Gaza*, Geneva 2025.
- Israel eyed Ethiopia as potential destination for Gaza Palestinians*, <https://www.middleeasteye.net/news/israel-ethiopia-gaza-palestinians-relocation> [dostęp: 18.08.2025].
- Israel Floated Plan to Relocate Palestinians to South Sudan, Officials Say*, <https://apnews.com/article/israel-palestinians-south-sudan-relocation-2025> [dostęp: 18.08.2025].
- Israel has not proven Hamas steals aid in Gaza*, <https://www.washingtonpost.com/world/2024/02/12/israel-gaza-aid-hamas/> [dostęp: 18.08.2025].
- Israel Sees Largest Anti-Government Protests Since Gaza War Began*, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/20/israel-sees-largest-anti-government-protests-since-gaza-war-began> [dostęp: 18.08.2025].
- Johnson D.E., *Military Operations in Urban Terrain: The Evolution of MOUT Doctrine and Practice*, Santa Monica 2019.
- Knights M., *The Gaza Tunnel Network and the Evolution of Hamas' Military Doctrine*, „CTC Sentinel” 2015, nr 8.
- Makdisi S., *The Lessons of Lebanon's Reconstruction: Aid, Development, and International Involvement*, „The Middle East Journal” 2008, nr 1.
- Malley R., *The Middle East after Gaza: Diplomacy in an Age of Conflict*, „Foreign Affairs” 2025.
- Mass Protests Sweep Tel Aviv, Jerusalem and Haifa Amid Gaza War and Hostage Crisis*, <https://www.haaretz.com/israel-news/2025-05-12/ty-article/.premium/mass-protests-sweep-tel-aviv-jerusalem-and-haifa/0000018f-7c0a-d7f8-a9ff-ff6fa6e70000> [dostęp: 18.08.2025].
- Milshtein M., *The Gaza Strip as an Arena of Asymmetric Conflict: IDF Strategy and Hamas Adaptation*, „Middle East Policy” 2024, nr 3.
- Mossad Proposed Relocating Palestinians to Libya, U.S. Briefed*, <https://www.axios.com/2025/07/10/israel-mossad-libya-palestinians-relocation> [dostęp: 18.08.2025].
- Occupied Palestinian Territory: Health Cluster Situation Report, Gaza*, Geneva 2024.
- Phillips C., *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East*, New Haven–London 2016.

- Reconstructing Iraq: Challenges and Lessons from Post-2003 State-Building*, Brussels 2019.
- Report on the Economic Costs of the Israeli Occupation for the Palestinian People 2024*, https://unctad.org/system/files/official-document/tdb71_d3_en.pdf [dostęp: 18.08.2025].
- Report on UNCTAD assistance to the Palestinian people: Developments in the economy of the Occupied Palestinian Territory*, Geneva 2023.
- Satellite Analysis of Destruction in Gaza*, Geneva 2025.
- Situation Report on Civilian Casualties and Malnutrition*, Gaza 2025.
- South Sudan Denies Talks with Israel on Hosting Palestinian Refugees*, <https://www.middleeasteye.net/news/south-sudan-denies-israel-palestinian-refugees-talks> [dostęp: 18.08.2025].
- Syria at War: Eight Years On*, Beirut 2019.
- Tens of Thousands Rally Against Netanyahu, Demand Deal to Free Hostages*, <https://www.timesofisrael.com/liveblog-may-18-2025/> [dostęp: 18.08.2025].
- The Gaza Economy Collapse: Mid-2024 Assessment*, Geneva 2024.
- The Toll of War: The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria*, Washington 2017.
- US, Libya Deny Reports on Israeli Plan to Transfer Palestinians*, <https://www.timesofisrael.com/us-libya-deny-reports-israel-plan-palestinians> [dostęp: 18.08.2025].
- War and Development: The Gaza Regression Index*, New York 2025.

The War in Gaza as a Structural Crisis

Abstract

The Gaza Strip represents one of the most complex arenas of contemporary asymmetric conflict, combining elements of protracted warfare, humanitarian crisis, and geopolitical rivalry. This article examines the military strategies of Hamas and the Israeli Defense Forces (IDF) through the lens of urban warfare and underground operations, highlighting the unique role of Gaza's tunnel infrastructure as a distinct battlefield dimension. The analysis further explores the political and organisational structure of Hamas, the humanitarian consequences of the conflict – including famine, civilian casualties, and collapse of essential services – and the international debate surrounding the distribution of aid. Particular attention is given to the broader regional and global implications, including Israel's attempts to externalise the Palestinian question through proposed population transfers and the rising wave of domestic protests within Israel. The study argues that the war in Gaza not only reshapes local dynamics but also redefines international humanitarian law and the perception of legitimacy in modern conflicts.

Key words:

Gaza Strip, Hamas, Israel, asymmetric conflict, humanitarian crisis, international law, geopolitical rivalry, Middle East security